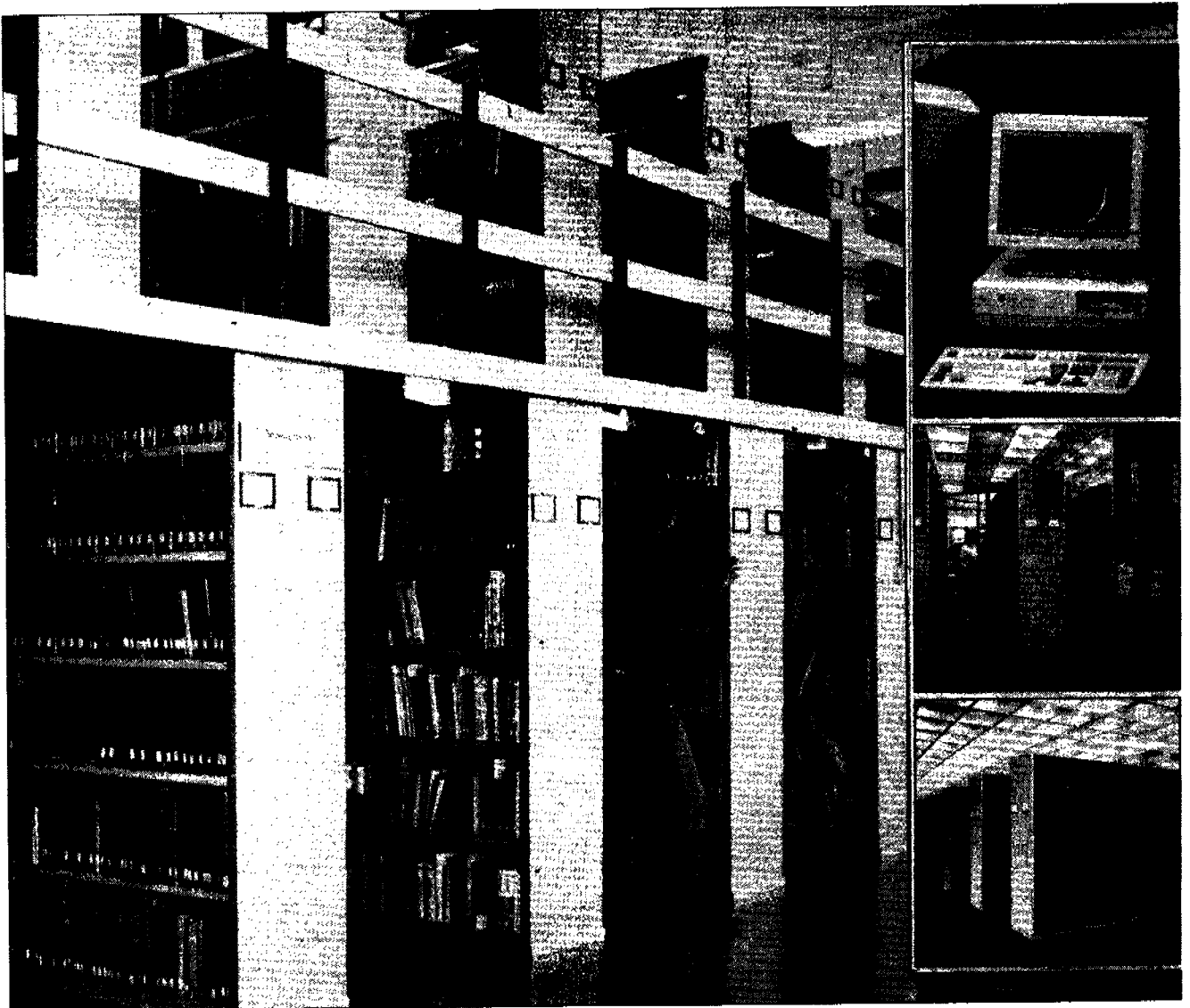

اطلاعات پروانه های نوآوری: امکانات و چشم اندازها*

رادوسلاو کازانداریا
ترجمه نسرین آخوندی

● اطلاعات پروانه نوآوری بزرگترین منبع منضبط اطلاعاتی در تمام دوره‌های تکنولوژی است

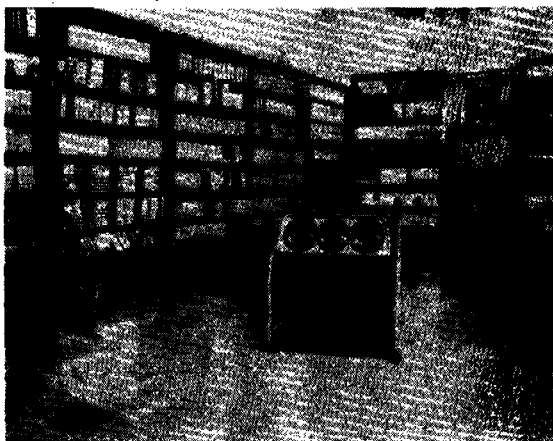
● در سالهای اخیر هر ساله ۳۰۰ تا ۳۵۰ هزار اختراع صورت می‌گیرد

منبع دیگری یافت نمی‌شود. ساختار آنها مشکل است و اطلاعات را از رهگذر شیوه خاص توصیف راه‌حلهای فنی جدید، با ارجاع به پیشینه تحقیقاتی و فنی، به دست می‌دهند. بنابراین، اسناد پروانه‌های نوآوری نه تنها منبع اطلاعاتی مربوط به نوآوریها هستند، بلکه آنچه را نیز که از قبل انجام گرفته (پیشینه کار) به دست می‌دهند، و در موارد زیادی شرح کوتاه تحولات فنی در حوزه مورد نظر را دربردارند.

نظامدار بودن اطلاعات پروانه نوآوری یکی از مهمترین ویژگیهای آن است که دسترسی آسان و سریع کاربرندگان آن را باعث می‌شود این اطلاعات برطبق طبقه‌بندی بین‌المللی پروانه نوآوری‌ها (IPC)، که در سال ۱۹۷۵ اجرا شد، و نیز تجدید نظرهای بعدی آن، در نوعی رده‌بندی هماهنگ سازمان‌یافتند که دارای بیش از ۵۸۰۰۰ سرشناسه است اختراعات در آن برطبق موضوع خود طبقه‌بندی شده‌اند.

در طول بیش از ۱۰۰ سال در حدود ۳۰ میلیون سند مربوط به پروانه نوآوری گردآوری شده و تقریباً ۱۰ میلیون اختراع مورد محافظت قرار گرفته است. در سالهای اخیر هر ساله ۳۰۰ تا ۳۵۰ هزار اختراع صورت می‌گیرد و گنجینه بایگانی جهانی پروانه نوآوری را، با نزدیک به یک میلیون سند نوآوری اغنا می‌بخشد تعدادی از کشورها به منظور تعیین صحیحترین و عقلانی‌ترین شیوه دسترسی کاربران خاصی به این اطلاعات عظیم ما برای سازماندهی آنها فنون و تجهیزات جدیدی را به کار گرفته‌اند.

«سمپوزیوم بین‌المللی اطلاعات پروانه نوآوری ۸۹» در وارنا به مسائل مربوط به اهمیت اطلاعات پروانه نوآوری در مرحله کنونی رشد علمی و فنی و نیز به مشکلات و مفیدترین روشهای کاربرد عملی آن اختصاص داشت. موضوع گزارشهایی که در سمپوزیوم قرائت شد سه جهت اصلی زیر را دربرمی‌گرفت.

ماهیت بین‌المللی رو به رشد انقلاب علمی و فنی موجب رشد نقش اطلاعات پروانه‌های نوآوری و کاربرد آنها در انتقال تکنولوژی شده است. حل مشکلات پیچیده فنی حال و آینده، رشد تکنولوژی و راه‌حل‌های فنی پیشرفته با آهنگی شتابان بیش از پیش به آگاهی از تجربیات و دانش جهانی موجود بستگی دارد. نقش اطلاعات علمی و فنی در رشد صنعتی کشورها، به مقام سرمایه‌گذاری مالی در تجهیزات و وسایل و مواد اولیه که در جهت رسیدن به هدف مزبور به کار می‌رود ارتقاء یافته است. اطلاعات مربوط به دستاوردهای نوین در عرصه علم و تکنولوژی به منظور تضمین دسترسی به آنچه خلق شده، سبب رشد گرایشهای پیشرفته نوین می‌شود و به اجتناب از دوبارکاری در فعالیتهای علمی و پژوهشی کمک می‌کند.

اطلاعات پفوانه‌های نوآوری، به دلیل ماهیت منحصر به فرد آن جایگاه مهمی در چارچوب اطلاعات علمی و فنی دارد. اطلاعات پروانه‌های نوآوری با به وجود آمدن نظام جهانی پروانه نوآوری با آن یکی شده است. اطلاعات پروانه نوآوری از یک طرف نتیجه این نظام جهانی و از طرف دیگر ابزار اصلی عملکرد آن است. اطلاعات پروانه نوآوری بزرگترین منبع منضبط اطلاعاتی در تمام دوره‌های تکنولوژی است که شرایط و مشخصات نوآوری و روشهای حفاظت از آن، و همچنین نشریه‌های رسمی ثبت نوآوری‌ها، نمایه‌هایی از این گونه مراجع یا دیگر مراجع این حوزه را دربردارد. هریک از اسناد نوآوری در عین حال دارای اطلاعات علمی و تکنولوژیکی، اقتصادی و حقوقی است. مدتهای مدید نقش اصلی کاربرد اطلاعات پروانه نوآوری تنها به تعیین حقوق پدیدآورنده و امکان عدم استفاده ناعادلانه از اختراعات محدود می‌شد. جنبه دیگر اطلاعات پروانه نوآوری، یعنی نقش آن به عنوان منبع دانش فنی، باعث شد که امروز، از کشف دوباره نقش آن در کل روند انقلاب علمی و تکنولوژیکی سخن بگوییم. اسناد پروانه‌های نوآوری در اغلب موارد اطلاعاتی درباره آخرین پیشرفتهای علمی و فنی فراهم می‌کنند و دیگر منابع اطلاعاتی مربوط به سه یا چند سال را در خود دارند. در برخی از موارد شامل نوعی خاص از اطلاعات فنی هستند که در هیچ

● اطلاعات پروانه‌های نوآوری، به دلیل ماهیت منحصر به فرد آن جایگاه مهمی در چارچوب اطلاعات علمی و فنی دارد

● اسناد پروانه‌های نوآوری در اغلب موارد اطلاعاتی درباره آخرین پیشرفتهای علمی و فنی فراهم می‌کنند

۱. کاربرد، دسترسی، و گسترش اطلاعات پروانه نوآوری و نقش آن در فعالیتهای علمی و تحقیقاتی و توسعه، تولید و بازرگانی.
۲. کامپیوتری کردن بایگانیهای اطلاعات پروانه نوآوری با تکنولوژیهای جدید و رسانه‌های اطلاعاتی نوین.
۳. کاربرد بایگانیهای اطلاعات پروانه نوآوری و بازیابی اطلاعات از آنها.

نگارنده می‌خواهد، بدون اینکه به نتیجه گیری کلی از سمپوزیوم بپردازد، ملاحظات عامی را بر اساس تجارب مشترک و نظریات بازتاب یافته در گزارشهای شرکت کنندگان صاحب نظر و صاحب صلاحیت از سازمان جهانی مالکیت معنوی آلمان غربی، فرانسه، شوروی، بریتانیا، اداره ثبت نوآوری‌های اروپا، آلمان شرقی، کره جنوبی، چک و اسلواکی، لهستان، بلژیک، سوئیس و بلغارستان اظهار دارد.

اهمیت اطلاعات پروانه‌های نوآوری در پیشرفتهای فنی از یک سو، و گسترش سالانه بایگانیهای عظیم پروانه‌های نوآوری. از سوی دیگر، راه حل مسأله حفظ ماشین و استفاده خودکار از اطلاعات را ایجاب می‌کند.

دستگاههای فنی اختراع شده، با امکانات فراوان آنها در حفظ اطلاعات پروانه نوآوری و معرفی و کاربرد مؤثر آنها دلایل متقنی به دست می‌دهد تا از دوران جدیدی در خدمات اطلاعات پروانه نوآوری صنایع و دیگر حوزه‌های اقتصاد سخن بگوییم.

به هرحال، این امر تغییرات فنی و سازمانی عمیقی را در کار ادارات ثبت نوآوری‌ها و آن دسته از فعالیتهای و روشهای آنان که ارتباط بیشتری با این مسائل دارند ایجاب می‌کند. قبل از هر چیز لازم است در ادارات ثبت نوآوری‌ها سیاستهایی را اتخاذ کنیم و استراتژیهای را تعیین کنیم تا برنامه بلند مدتی را برای ماشینی کردن و پردازش اطلاعات از طریق تکنولوژی کامپیوتری بررسی کنند و به کار بگیرند. این امر مستلزم دادن پاسخ منطقی به این سؤال است که «چرا ماشینی کردن ضروری است؟» این موضوع از نیازهای داخلی اداره ثبت اختراعات (خلاقیت و شایستگی برتر بررسی کننده، مدت کوتاهتر بررسی و در نتیجه، غالب آمدن بر انباشت فعلی اطلاعات یا بایگانی رویه گسترش تقاضاهای حفظ و حمایت از نوآوری‌های صنعتی، و نیز از نیاز جامعه به رشد عمیق اقتصادی با توجه به رشد سریع دانش علمی و فنی و تعامل گسترده بین حوزه‌های مختلف فنی سرچشمه می‌گیرد.

بهتر آن است که «کمیت مشورتی ماشینی کردن» در اداره ثبت نوآوری‌ها تأسیس شود و به منظور شرکت فعال کاربران اطلاعات در تمام مراحل رشد و با توجه به برقراری صحیح معیارهایی برای برآورد نیازهای مصرف کنندگان، شامل نمایندگانی از آنها باشد. وظیفه این کمیته بدو باید تعیین اصول و جهت گیری‌های اصلی روند ماشینی کردن و نیز تهیه برنامه خاص گام به گام باشد تا مکانها و فعالیتهای اولویت‌دار در امر ماشینی کردن را نشان دهند.

در امر اجرای معاهده مبادله اسناد پروانه نوآوری پاریس، گسترش آتی ادارات ثبت نوآوری‌ها، حتی ادارات کوچکتر، در واقع انتقال تمام بایگانیهای پروانه نوآوری آنها را به رسانه‌های قابل خواندن با کامپیوتر، تضمین ارائه کامل متن و تصاویر و نمودارها و ایجاد امکانات استفاده مناسب از اطلاعات پروانه نوآوری در تمام کشورها را ایجاب می‌کند. سازمان جهانی مالکیت معنوی نقش قاطعی در هماهنگ ساختن این فعالیتها دارد.

یادداشت :

● این مقاله ترجمه متن زیر است:

Rodoslava Kazanzhieva, "Patentinform" 89: Patent Information—Possibilities and Prospects", *Int. Forum Inf. and Docum.* Vol. 15., No. 1, (January 1990): 8-9